

(Ruusu-Ristin jäsentenkeskeinen)

USKO JA TIETO

KIRJOITTANUT
J. R. HANNULA

OULUSSA 1939
TEKIJÄN KUSTANNUKSELLA

OULUSSA 1939
KIRJAPAINO- OSAKEYHTIÖ
KANNAN KIRJAPAINOSSA

Ruusu-Risti Seuran Kunnioitettavalle Johdolle ja Arvoisille Jäsenille.

Ruusu-Risti Seuran Kunnioitettava Johto ryhtyi julkaisemaan jäsentenkeskeistä „Jäsenlehteä”.

Kun mainitun julkaisun eräät esitykset — joiden yhteydessä allekirjoittaneenkin nimi on useasti mainittu — ovat ymmärtääkseni peräti kohtalokkaita itselleen Ruusu-Risti Seuralle ja sen jatkuvalla työllä, niin allekirjoittanutkin rohkenee otaksua olevansa velvollinen kaikkein nöyrimmin ja kohteliaimmin esittämään pari sanaa erään tärkeän asian selvittämiseksi. Koska taas „Jäsenlehti” ei ole minun käytettävissäni, niin on minun esitettävä sanottavani tällaisena jäsentenkeskeisenä julkaisuna. Esi-tykseni otsikoksi mielestäni sopii:

USKO JA TIETO.

Usko ja tieto ovat osaksi kaksi eri asiaa, osaksi saman asian kaksi puolta. Usko ja tieto ovat siten vuorovaikutuksessa keskenään, että usko vie tietoon. Saavutettu tieto puolestaan kannustaa edelleen suurempaan uskoon. Täten syventyvä usko johtaa yhäti syventyvään löytöön, kokemukseen ja tietoon.

Katsokaamme lähemmin, miten on näiden asioiden laita.

Jos ken tahansa tietää jonkun asian, niin hänen ei tarvitse sitä uskoa; hän tietää sen. Pekka Ervastin oli tapana sanoa: jos joku ihminen on käynyt esim. New Yorkissa, niin hänen ei tarvitse uskoa New Yorkin olemassaoloon; hän sen tietää. Samoin jos joku ihminen on matkustanut ympäri maapallon, niin hänen ei tarvitse uskoa maan pallomaisuuteen, sillä hän tietää asian niin olevan. Kuitenkin tähän on lisättävä, että nykyään ihmisen ei välttämättä tarvitse matkustaa maapallon ympäri ymmärtääkseen, että maa on pallo. Ei hänen liioin tarvitse matkustaa New Yorkiin tullakseen vakuutetuksi New Yorkin olemassaolosta. Sillä saatavissa olevat seikkaperäiset ja havainnolliset esitykset maan pallomaisuudesta ja jonkun suuren kaupungin olemassaolosta ovat niin vakuuttavat, että olisi järjetöntä kieltää noin ilmeisiä tosiasioita.

Samoin on laita metafyyssillisissä asioissa. Jos joku tietää esim., että ihminen on jälleensyntyvä olento, niin hän sen tietää, eikä hänen tarvitse sitä uskoa. Mutta ennen varsinaista tietoa voi ihminen kirjallisuuden ja omakohtaisen mietiskelyn avulla päästä sellaiseen vakaukselliseen varmuuteen jälleensyntymisen tosiasiaista, että hänen olisi ei vain turhaa, vaan jopa älytöntäkin kieltää sitä. Sama on suhteemme muihinkin metafyyssillisiin asioihin. Sitävastoin jonkun asian umpimähkäinen tai ennakkoluuloinen kieltäminen tai „uskominen” ei vie mihinkään, tai vielä pahempi: se tuhoaa ja tukahuttaa itsenäisen ajattelun.

Tällainen on siis suhteemme tietämisen alaan kuuluviin asioihin. Mutta mikä sitten on usko? Tai millaisissa asioissa uskoa tarvitaan?

Vastaamme lyhyesti: usko on työtä. Usko kuuluu moraalien alaan. Jos minulla on joku ihanne, niin usko on siinä, että minä seuraan tuota ihannetta, että minä sen käytännössä toteutan. Sen tähden usko on tahdon asia. Jos otamme täydellisyyden eli siis Mestarin ihanteeksemme, niin usko on siinä, että me seuraamme Mestarin neuvoa, esim. käskyä: älä suutu. Usko on tahdon ponnistusta suuttumattomuuden suuntaan. Ja kerran usko vie voittoon, suuttumattomuuteen. Sama on suhde toisiin Mestarin käskyihin: ole puhdas ajatuksissasikin, älä vanho, älä taistelee pahaa vastaan,

älä sodi, vaan rakasta kaikkia ihmisiä. Kun käytännöllisessä tahtoelämässä ponnistamme ja teemme työtä noiden viiden käskyn osoittamaan suuntaan, niin se on uskoa, joka siirtää vuoria. Ei jonkun asian pelkkä totenapitäminen mitään vuoria siirrä. Mutta käytännöllinen usko tahtoelämässä siirtää ne vuoret, joita muodostaa viha, epäpuhtaus, vannominen, pahaan vastaan taistelemisen ja sota, ja ihminen pääsee kokemuseräiseen voittoon, tietoon ja taitoon.

Toiseksi on huomattava, että tällainen usko vie uskojansa sen Mestarin yhteyteen, jonka antamia käskyjä ihminen seuraa. Siis tässä tapauksessa sekä Jeesuksen että nyttemmin myös Pekka Ervastin. Sillä Pekka Ervast on itse seurannut noita ihanteita, yhtyen jo nuoruudessaan Jumalaan; jolloin Jeesus Kristus oli läsnä, ei vihkijänä, ei niinkuin se, joka kasteen toimitti, vaan rinnakkaisilmiönä. Ja niinpä Pekka Ervast onkin sitten järjestänyt vuori-
saarnan, tuon korkeimman saavutetun siveysopin uudelleen. Erikoisesti hän järjesti nuo mainitut viisi käskyä; joita hän sitten nimittääkin Taivaallisen Isän käskyiksi.

Täten siis huomaamme, että tieto varsinaisesti on uskon seuraus, siveellisen ponnistuksen tulos eli palkka. Niinpä koko teosofis-ruusu-ristiläisen elämänymmärryksen metafyyssillinen tieto on ihmiskunnan muutamien yksilöiden, ennen kaikkea H. P. Blavatskyn — joka teki

valmistavan työn — ja Pekka Ervastin ja hänen tai heidän edeltäjiensä käytännöllisen uskon hedelmä.

— — —

Tällainen on siis uskon ja tiedon suhde toisiinsa. Mutta historian kokemus osoittaa, että näissä asioissa on tapahtunut paljon sekaannusta, väärinymmärrystä ja onnettomuutta. Niinpä kirkkojen dogmatiikka yleensä on yksi tuollainen suuri ja kohtalokas erehdys. Kuitenkaan emme tässä puutu kirkkojen erehdyksiin. Emmekä liioin teosofisen liikkeen erilaisten seurojen kommelluksiin. Siirrymme suoraapäätä omaan Ruusu-Risti Seuraamme. Sillä kaikkihan tiedämme, että Seuramme elää nykyään jonkinlaisessa kriisissä. Tarvitsee vain muistaa eräät „Jäsenlehdessä” julkaistut tiedonannot, kiertokirjeet ja kirjoitukset. Ja sitäpaitsi on Järjestömme Johto määrännyt lomalle kolme looshia, nim. Tampereella, Turussa ja Jyväskylässä.

Näinollen kysymme: onko meillä Ruusu-Risti Seurassa jo muodostunut joku dogmi, joku väite eli uskomus, jossa tietämisen alaan kuuluva asia on tehty uskomisen asiaksi?

Tähän on vastattava myöntävästi. Dogmi on jo muodostunut. Ja on se jo saanut huomattavaa tuhoa aikaan. Ja jos tämä dogmi eli uskomus jää voimaan, riittää se yksin aiheutta-

maan sen, että Seuramme ei ole se, mikä sen pitäisi olla.

Tämä uskomus oli ensin kuin ilmassa, Seuramme ajatusaurassa; ollen luonnollisesti puhkeama siitä yleisesti vallitsevasta ajattelusta, josta kirkkojemmekin dogmit ovat muodostuneet. Tästä Seuramme ajattelusta tuo dogmi vähitellen kehittyi ja kasvoi ja astui määräävästi toimintaan. Dogmi on siinä kielteisessä väitteessä eli uskomuksessa, että Pekka Ervast ei ainakaan ole se suuri Opettaja, suuri Jumalan Poika, suuri Vapahtaja, josta hän puhui jo v. 1909, ja jonka hän sanoi meidän ajallamme esiintyvän. Dogmi kieltää, että Pekka Ervast olisi se suuri jumalallinen inkarnatio, sellainen ihmiskunnan auttaja, jollaisesta allekirjoittanut esitelmissään ja kirjoissaan puhuu.

Myöntäkäämme, että tuo väite ei ole tarkoitettu dogmiksi. Se on muodostunut — niinkuin dogmit yleensä — puolustamaan „oikeata” oppia eli tietoa ja torjumaan „väärää” tietoa eli oppia. Mutta dogmi siitä tuli. Ja nyt se uhkaa kuin Damokleen miekka jokaisen Ruusu-Risti Seuran jäsenen pään päällä. Se miekka uhkaa tuhoa jokaiselle Seuramme jäsenelle, joka ei usko ja alistu mainitun dogmin kielteiseen väitteeseen.

Ja miekka on jo iskenyt. Ensimmäisenä uhrina oli Ruusu-Ristin työntekijä J. R. H. On selvästi ymmärrettävä, että jos J. R. H. olisi — tässä tapauksessa vastoin parempaa

tietoaan ja ymmärrystään — uskonut ja toiminnassaan alistunut kyseessäolevaan dogmiin, niin varmaankin hän olisi saanut jatkaa esitelmointiään Ruusu-Ristin nimessä. Mutta kun J. R. H. seurasi totuudennäkemystään Ruusu-Risti työssään, esitelmissään ja kirjoissaan, niin dogmin uhka purkautui hänen ylitseen.

Sama on laita seuraavien uhrien. Jos Tampereen, Turun ja Jyväskylän looshien veljet olisivat alistuneet uskomaan ja toimimaan tuon uhkaavan dogmin mukaisesti, niin varmaankaan heidän looshejaan ei olisi lomalle määrätty.

— — —

Sitten toinen puoli asiassa. Eräät „Jäsenlehden” kirjoittajat — joiden taakse Jäsenlehden Toimitus eli siis Ruusu-Ristin Johto asettuu — lausuvat sen ajatuksen, että allekirjoittanut päinvastoin tahtoi pakoittaa Ruusu-Ristin jäseniä uskomaan sitä, mitä hän esitelmissään ja kirjoissaan Pekka Ervastian Opettaja-asemasta on sanonut. Mutta mitään sellaista umpimähkäisen totenapitämisen vaatimusta en luonnollisestiikaan ole esittänyt. Mitä olen Pekka Ervastian Opettaja-asemasta sanonut, sen olen sanonut tietämisen alaan kuuluvana asiana. Esitykseni Pekka Ervastian Opettaja-asemasta on tieteellinen. Esitykseni on vakavan totuudenetsimisen ja pitkäaikaisen työn tulos. Esitykseni Pekka Ervastian Opettaja-asemasta on moraalisen

uskoelämän tuote, sen kypsynyt tietoperäinen hedelmä. Sellaisena olen sen esittänyt. Vaikka ymmärränkin, lyhyesti sanoen, että Pekka Ervastissa puhkesi ja käytännöllistyi ihmiskunnan ja Valkoisen Veljeskunnan miljoonien vuosien ponnistusten kypsynein Jumalallis-Inhimillinen hedelmä — joka vuorostaan on tulevien aikojen ja nousevien sivistyksien täydellistynyt perusta, lähtökohta ja ravintoa antava Elämänpuu — niin siitä huolimatta en ole aikonutkaan asettaa esitystäni umpimähkäiseksi uskonkappaleeksi. Niinpä esitelmissäni ja kirjoissani olenkin pitkin matkaa teroittanut sitä seikkaa, että ennakkoluuloinen kieltäminen tai umpimähkäinen totenapitäminen ei vie eteenpäin. Täytyy kokea. Ja kokemus, tieto ja varmuus saavutetaan edellä esittämässämme moraalisen uskon elämässä, s. o. kulkemalla Pekka Ervastian järjestämän Vuorisaarnan siveysopin tiellä.

Näin on asia allekirjoittaneen esityksien suhteen. Mutta käytännöllinen tosiasia sensijaan on, että Ruusu-Risti Seurassamme on jo muodostunut kielteisyydessään uhkaava totenapitämisen vaatimus. Ja se on jo — niinkuin edellä huomautimme — ennättänyt saamaan huomattavaa tuhoa aikaan. Ja tuho jatkuu — mikäli ei perinpohjaista muutosta tapahdu. Sillä Ruusu-Ristin jokaisen jäsenen — pysyäkseen moitteettomana Seuramme jäsenenä —

täytyy alistua pitämään totena sen, mitä kyseellinen dogmi määrää. Siten Seuramme jäsenten itsenäinen ajattelu ja heräävä aavistuskyky tukahutetaan. — Pekka Ervast sanoo, että vihkimyksen edellytyksiin kuuluu kaksi uutta aistia siten, että ihmisessä on täytynyt kehittyä taiteellinen kauneusaisti ja filosofinen intuitio. Jos nyt jotkut Seuramme jäsenet olisivat — niinkuin epäilemättä ovatkin — päässeet sisäisesti niin pitkälle, että he filosofisella intuitiollaan aavistaisivat, vieläpä olisivat päässeet vakaumukselliseen varmuuteenkin siitä, että Pekka Ervast juuri on se suuri Opettaja, suuri Jumalan Poika, suuri Vapahtaja, jonka esiintymisestä meidän ajallamme Pekka Ervast puhui, niin heidän olisi nyt kiellettävä ja tukahutettava tämä aavistuksensa tai vakaumuksellinen varmuutensa — niin, jopa kokemusperäinen tietonsakin — voidakseen pysyä Seuramme moitteettomina jäseninä. Ja niin tulisi tuhotuksi — Seuramme vaikutuksesta ja painostuksesta — edellytys päästä todelliseen vihkimykseen.

Selviö on siis tämä: Seurassamme ei saa asettaa mitään tietämisen alaan kuuluvia uskonkappaleita, ei kielteisiä eikä myönteisiä. Sensijaan Ruusu-Ristin jäsenyyteen kuuluu kuin edellytyksenä, että jäsen tuntee kunnioitusta teosofis-ruusuristiläistä elämänymmärrystä kohtaan. Hänestä itsestään sitten riippuu,

miten utterasti hän asioihin syvenee ja työtä tekee. Usko on — niinkuin jo sanoimme — käytännöllisen moraalien alaan kuuluva asia. Jos joku uskon tiellä, s. o. vuorisaarnan siveysoopin tiellä kulkiessaan on päässyt ensin aavis-
 tukseen, sitten vakaumukselliseen ja lopulta kokemuseräiseen varmuuteen ja tietoon siitä, että Pekka Ervast todella on se suuri Opettaja, josta puhetta on ollut, niin Seurassamme täytyy hänelläkin olla vapautensa kasvaa uskossaan ja kokemuksessaan. Vakavalla työntekijällä täytyy olla tilaisuus tällaistenkin löytöjensä esittämiseen. Ellei tällaista mahdollisuutta ole, niin Seuramme ei ole elävä totuuden etsijäin seura, ei vapaan ajattelun pyhäkkö. Seuramme muodostuu korkeintaan vain sellaisten ihmisten yhtymäksi, jossa uskotaan kaavan ja käskyn mukaan.

Pekka Ervast itse on jo v. 1909 sanonut, että meidän ajallamme esiintyvän suuren Opettajan ymmärtäminen ja vastaanottaminen on henkisesti katsoen ajan polttavin kysymys. Annammeko arvoa tälle Pekka Ervastin lausunnolle? Jos todella arvoa annamme, niin on meillä syytä syventyä tähän asiaan. Silloin saatamme huomata, että asia voi meillekin muodostua ei vain kiintoisaksi, vaan todella henkisesti katsoen ajan polttavimmaksi kysymykseksi. Tutkikaamme Pekka Ervastin Vuorisaarnaa ja muita hänen kirjojaan ja kirjoituksiaan — ja

antakaamme filosofisen aavistuskykymme herätä ja kasvaa.

— — —

Kenties velvollisuuteni on vielä sanoa joku sana muutamien „Jäsenlehdessä” esitettyjen lausuntojen johdosta?

„Jäsenlehdessä” esiintyy esim. tämänkaltainen lausunto: Mitä tulisi toiminnasta talossa, jossa ei isäntää toteltaisi? — Aivan oikein. Mutta tällöin nousee kysymys: ken on meidän, henkisen seurana, isäntä? Vastaa lyhyesti: henkisen hierarkian isäntä on Mestari. Ja mitä käskee Mestari? Jos Mestarinamme pidämme Jeesus Kristusta, silloin isäntämme sanoo: „Siitä teidät tunnetaan minun oppilaikseni, että teillä vallitsee rakkaus keskuudessanne”. Jos Isäntänämme pidämme omaa Perustaja-Johtajaamme Pekka Ervastia, silloin hänen Testamenttinsa kuuluu: **Rakastakaa toinen toisianne.** Ja erikoisesti Pekka Ervast teroittaa, että neljäs käsky on kaiken kulmakivi. Ei ole lähdettävä taistelemaan pahaa vastaan. Ei ole käytettävä uhkaa, ei pakkoa eikä väkivaltaa. Ellemme tätä neljännen käskyn henkeä ymmärrä ja sulata ja sen mukaan työskentele, niin kaikki meidän aikaansaannoksemme on rakennettu hiekalle, ja ne luhistuvat. Mikäli emme näitä Isäntämme ohjeita seuraa, sikäli Seuramme muodostuu — hierarkisesta nimestään huolimatta — vain henkiseksi tyrannikunnaksi.

Sitten on eräs toinen „Jäsenlehdessä” esitetty lausunto. Pekka Ervastian sanotaan jo eläessään kieltäneen sen, että hän olisi se suuri Opettaja, Jumalan Poika, jonka esiintymisestä meidän ajallamme oli puhetta ollut. Mutta malttakaamme. Kirjassaan „Ruusu-Ristin syntysanat Suomessa” Pekka Ervast III luvussa puhuu Jordankasteestaan, Jumalan Poikakokemuksestaan. Sitten IV luvun alussa hän antaa vastauksen oletetulle persoonalliselle kysyjälle. Vastaus kuuluu: „En luule mitään itsestäni. En persoonallisuutena ole mikään. En ole Jumalan Poika, en selvänäköinen, en tietäjä, en ole missään käynyt enkä mitään tehnyt”. Kas siinä Pekka Ervastian oma kirjallinen lausunto. Voimme kysyä: onko siinä vaatimattomuutta? Onko ristiriitaisuutta? Kuulkaamme miten Pekka Ervast itse jatkaa. Näin hän sanoo: „Vastatessani yllämainittuun kielteiseen suuntaan oletetulle persoonalliselle kysyjälle, olisin ilmeisesti puhunut ristiin. Enkä kuitenkaan. Tahdon vähän selittää asioita”. Ja Pekka Ervast jatkaa selitystään. Kuitenkaan emme ryhdy sitä tässä kertaamaan. Merkitsemme vaan, että tällainen on Pekka Ervastian oma kirjallinen vastaus, se vastaus, jonka hän olisi antanut, tai jonka hän antoi kaikille tuollaisille kyselijöille. Olenkin tästä seikasta jo lyhyesti maininnut kirjassani „Pekka Ervastian asema”. — Muuten Pekka Ervast useasti huo-

mautti, etenkin H. P. B:n opetuksien yhteydessä, että okkultistin on jotenkin kuin yhdellä kädellä avattava ja toisella peitettävä. Sitäkin suuremmalla syyllä täytyy hänen siten menettellä oman henkilöllisyytensä suhteen. Niinpä onkin peräti opettavaista muistaa, miten H. P. Blavatsky aikanaan vastasi tuollaisiin persoonallisten ystäviensä kysymyksiin. Tavallisesti hän vastasi näin: „Mikä minä olisin, kurja! H. P. B.” Mutta yhtä tärkeätä ja yhtä opettavaista on muistaa, että Pekka Ervast myöhemmin eräässä kirjoituksessaan nimittää H. P. B:tä vapahtajaolennoksi. Mutta tämä riittääkin jo tästä.

Lopuksi vielä eräs näkökanta. On arveltu, että Teosofinen Seura demokraattisuudessaan oli kuin lava, jossa erilaiset suunnat esiintyivät, ja että tämä seikka vaikutti heikentävästi ja niinollen lisäsi mahdollisuuksia siihen suuntaan, että T. S. epäonnistui. Käytännöllinen eli historiallinen totuus kuitenkin on, että T. S:aa eivät vieneet matalikolle nuo „suunnat”, ei esim. Steinerin suunta eikä Pekka Ervastin suunta. Ei, vaan Teosofisen Seuran johti matalikolle sen oma keskusjohto Adyarissa. Teosofisen Seuran ajoi henkisesti karille sen oma Presidentti ja hänen läheiset toverinsa.

Edellä esitetyllä luulen nyt jotakuinkin suoriutuneeni siitä velvollisuudesta, jonka

„Jäsenlehden” eräät edesottamukset olivat minulle asettaneet. Kiittäen opettavaisesta yhteistyöstä ja kaikkea parasta toivoen merkittsen veljellisellä kunnioituksella

Helsingissä pääsiäisenä 1939

Teidän

J. R. H a n n u l a.